

РОЗДІЛ 9. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 343.7/8:343.98:159.9

DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.94.3.29>

ДРУЖНЄ ДО ДИТИНИ ПРАВОСУДДЯ У СПРАВАХ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ДОПИТУ (ЗЕЛЕНА КІМНАТА ТА BARNAHUS)

Авраменко С.М.,
*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри теорії та історії держави і права,
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
адвокат
ORCID: 0000-0001-9507-2565*

Авраменко С.М. Дружнє до дитини правосуддя у справах домашнього насильства: теорія і практика допиту (зелена кімната та Barnahus).

У статті здійснено комплексний аналіз сучасних підходів до проведення процесуальних дій за участю дітей, які постраждали або стали свідками кримінальних правопорушень, із акцентом на моделі «зеленої кімнати» та міждисциплінарній моделі Barnahus. Досліджено нормативно-правові засади використання спеціально облаштованих приміщень для опитування дітей в Україні, а також практику відеофіксації допиту як інструменту запобігання повторній травматизації дитини та забезпечення допустимості доказів у суді.

Окрему увагу приділено характеристиці моделі Barnahus як комплексного механізму захисту прав дитини, що передбачає координацію діяльності слідчих, прокурорів, психологів, соціальних працівників і медичних фахівців у межах єдиного дружнього до дитини простору. Визначено, що на відміну від «зеленої кімнати», яка виконує переважно функцію забезпечення комфортного проведення допиту, модель Barnahus інтегрує кримінально-процесуальні, соціальні та медичні інструменти, забезпечуючи безперервну підтримку дитини та мінімізуючи ризик повторного опитування.

Проаналізовано наукові підходи українських і зарубіжних дослідників щодо ефективності зазначених моделей, їх відповідності міжнародним стандартам прав дитини, зокрема принципу найкращих інтересів дитини та вимогам щодо недопущення вторинної віктимізації. Обґрунтовано доцільність імплементації моделі Barnahus в Україні як елемента реформування системи кримінальної юстиції, орієнтованої на дитину.

Окремо розглянуто психологічні та соціальні аспекти допиту, зокрема вплив віку дитини, когнітивного розвитку та емоційного стану на достовірність свідчень. Встановлено, що створення безпечного та дружнього середовища, застосування відкритих запитань і наявність мультидисциплінарної підтримки істотно підвищують ефективність процесу та зменшують ризик повторної травматизації.

Практичне значення дослідження полягає у формуванні рекомендацій щодо розвитку національної системи дружнього до дитини правосуддя, включаючи створення спеціалізованих центрів, підготовку фахівців та використання сучасних технологій фіксації показань. Запропоновані підходи сприяють гармонізації кримінально-процесуальних завдань з потребами дитини та забезпечують комплексний захист її прав на всіх етапах кримінального провадження.

Ключові слова: допит, дитина, неповнолітній, домашнє насильство, зелена кімната, Barnahus, дитина-жертва, кримінальне провадження, дитина кривдник, ювенальне право, юридична деонтологія, етика допиту, правове письмо.

Avramenko S.M. Child-friendly justice in domestic violence cases: theory and practice of interrogation (green room and Barnahus).

The article provides a comprehensive analysis of modern approaches to conducting procedural actions with the participation of children who have suffered or witnessed criminal offenses, with an emphasis on the “green room” model and the interdisciplinary Barnahus model. The regulatory and legal principles of using specially equipped premises for questioning children in Ukraine are studied, as well as the practice of video recording interrogations as a tool to prevent re-traumatization of the child and ensure the admissibility of evidence in court.

Particular attention is paid to the characteristics of the Barnahus model as a comprehensive mechanism for protecting the rights of the child, which involves coordinating the activities of investigators, prosecutors, psychologists, social workers and medical specialists within a single child-friendly space. It is determined that, unlike the “green room”, which performs mainly the function of ensuring a comfortable interrogation, the Barnahus model integrates criminal procedural, social and medical tools, providing continuous support for the child and minimizing the risk of repeated interrogation.

The psychological and social aspects of interrogation are separately considered, in particular the influence of the child’s age, cognitive development and emotional state on the reliability of testimony. It was established that the creation of a safe and friendly environment, the use of open questions and the availability of multidisciplinary support significantly increase the effectiveness of the process and reduce the risk of re-traumatization.

The practical significance of the study lies in the formulation of recommendations for the development of a national system of child-friendly justice, including the creation of specialized centers, training of specialists and the use of modern technologies for recording testimony. The proposed approaches contribute to the harmonization of criminal procedural tasks with the needs of the child and ensure comprehensive protection of his or her rights at all stages of criminal proceedings.

Key words: interrogation, child, minor, domestic violence, green room, Barnahus, child victim, criminal proceedings, child offender, juvenile law, legal deontology, ethics of interrogation, legal writing.

Постановка проблеми. Домашнє насильство щодо дітей залишається однією з найбільш латентних і травматичних форм правопорушень, наслідки яких виходять за межі кримінального провадження та впливають на психоемоційний розвиток дитини [1]. У таких справах допит дитини часто є ключовим джерелом доказів, але водночас – найделікатнішою процесуальною дією, оскільки будь-яке втручання може призвести до повторної травматизації.

Традиційна модель допиту, орієнтована на отримання свідчень, виявляється недостатньою для роботи з дітьми, які пережили насильство. Сучасне кримінальне провадження поступово переходить до підходу, у центрі якого – безпека дитини та її психологічний комфорт. Відповідні принципи закріплені у Конвенції ООН про права дитини, рекомендаціях Ради Європи та концепції дружнього до дитини правосуддя (child-friendly justice) [2; 3].

У цьому контексті особливе значення мають організаційні моделі допиту дітей, зокрема «зелена кімната» та Barnahus («Дім дитини»), що відображають еволюцію підходів від створення безпечного простору для окремої слідчої дії до комплексної міждисциплінарної системи захисту неповнолітнього.

Метою дослідження є з’ясування особливостей допиту дітей, які стали жертвами домашнього насильства, а також аналіз моделей «зеленої кімнати» та Barnahus крізь призму їх ефективності, процесуальної доцільності та перспектив впровадження в Україні.

Стан опрацювання цієї проблематики. Ряд вчених України, вивчали питання допиту неповнолітніх, зокрема: Артеменко О.В., Буклів Л.Г., Гулак О.В., Ладиченко В.В., Комаринська Ю.Б., Стасюк Н.А., Хавронюк М.І., Яра О.С. Однак, на даний час відсутній систематизований аналіз допиту неповнолітніх у справах сімейного насильства через призму застосування «зеленої кімнати» та Barnahus.

Виклад основного матеріалу. Допит дитини – жертви домашнього насильства – є унікальною процесуальною дією, що поєднує кримінально-правові вимоги та психологічні особливості розвитку дитини. Неповнолітній свідок чи потерпілий одночасно виступає джерелом доказів і суб’єктом підвищеної уразливості. Тому допит повинен здійснюватися з дотриманням балансу між процесуальною ефективністю та захистом прав дитини.

Допит дитини-жертви домашнього насильства у кримінальному провадженні не можна розглядати лише як формальну процесуальну дію. Це складна операція, де кожне слово, кожен погляд і кожен жест можуть вплинути на психологічний стан дитини та достовірність отриманої інформації.

У кримінальному провадженні в Україні такі допити регулюються положеннями ст. 224, 226 та 232 КПК [4], що визначають особливі умови участі неповнолітніх у процесі. Проте успішність цієї дії залежить не лише від дотримання формальних норм, а й від здатності слідчого поєднувати законодавчі вимоги з психологічною чутливістю, створюючи для дитини безпечне середовище та умови, які сприяють максимально достовірному відтворенню подій [5, с. 283].

Особливістю допиту дітей є необхідність обмеження повторних процесуальних дій, адже будь-який повторний виклик дитини може стати джерелом повторної травматизації. Для вирішення цієї проблеми законодавство передбачає можливість відеофіксації допиту, який в подальшому може використовуватися у суді без потреби повторного виклику [4]. Дитина не повинна контактувати з кривдником або іншими особами, здатними налякати її, тому у практиці широко застосовуються спеціально облаштовані приміщення, відомі як «зелені кімнати», або дистанційні технології спостереження через одностороннє дзеркало чи екран [6, 10].

Для мінімізації стресу під час допиту важливо створити нейтральну та дружню атмосферу, яка відповідає психологічним потребам дитини. Іграшки, м'які меблі та приглушене освітлення сприяють формуванню відчуття безпеки, а питання формулюються у простій, зрозумілій формі, переважно у відкритій манері, без натяків, оцінки чи підказок [7, 96]. Водночас слід враховувати когнітивний розвиток дитини, її вік та здатність відтворювати причинно-наслідкові зв'язки, оскільки від цього залежить як достовірність отриманої інформації, так і психологічний комфорт дитини.

Не менш важливим аспектом є участь фахівців – психологів, соціальних працівників чи членів мультидисциплінарної команди. Їхня присутність дозволяє правильно організувати комунікацію з дитиною, оцінити її емоційний стан та при необхідності коригувати хід допиту, забезпечуючи баланс між процесуальною метою та захистом дитини [1]. Відеофіксація допиту не лише зберігає доказову інформацію, а й виступає засобом захисту дитини, дозволяючи уникнути повторних викликів та одночасно підвищуючи ефективність кримінального провадження [8, с. 12].

Таким чином, процесуальні аспекти допиту дітей демонструють, що ефективність слідчої дії вимірюється не лише отриманням показань, а й рівнем безпеки, психологічного комфорту та захисту прав дитини. Сучасний підхід перетворює допит із формальної процесуальної процедури на інтегрований процес, що поєднує норми кримінального процесу, принципи гуманності та психологічну компетентність інтерв'юера, стаючи основою для впровадження спеціалізованих моделей роботи з дітьми, таких як «зелена кімната» та Barnahus.

Одним із головних викликів у роботі зі свідками та потерпілими дітьми є необхідність поєднати дотримання процесуальних норм із забезпеченням психологічного комфорту дитини. Саме для цього у сучасних кримінальних системах розвиваються спеціалізовані моделі допиту, серед яких в Україні найбільш відомими є модель «зеленої кімнати» та міжнародна практика Barnahus («Дім дитини»).

Модель «зеленої кімнати» являє собою спеціально облаштоване приміщення, де дитина може давати свідчення безпосередньо перед інтерв'юером, уникаючи стресового контакту з кривдником або іншими учасниками процесу [9, с. 32]. Інтер'єр кімнати зазвичай оформлюється у м'яких, теплих тонах, з наявністю іграшок і книжок, що дозволяє знизити рівень тривоги та створити атмосферу безпеки. Технічне оснащення, зокрема аудіо- та відеофіксація, забезпечує одночасно фіксацію доказів і можливість дистанційного спостереження за процесом іншими учасниками кримінального провадження, зокрема слідчим, прокурором або адвокатом [10]. Таким чином, «зелена кімната» мінімізує ризики повторної травматизації, підвищує достовірність отриманої інформації та дозволяє інтегрувати психологічну підтримку в процесуальну дію.

Водночас, хоча «зелена кімната» є ефективним інструментом дружнього до дитини допиту, вона залишається лише частиною процесуальної системи, не забезпечуючи комплексної допомоги та підтримки потерпілої дитини. Саме тут на передній план виходить міжнародна модель Barnahus, що виникла в Ісландії і поширилася в багатьох країнах Європи. Barnahus передбачає єдиний центр, у якому дитина отримує весь спектр допомоги, включно з процесуальною, психологічною, медичною та соціальною підтримкою [11]. У цьому центрі допит дитини проводиться

один раз, з обов'язковою відеофіксацією, а отримані записи використовуються у суді, що виключає потребу повторних викликів та обмежує психологічне навантаження на дитину.

Ключовим елементом моделі Barnahus є мультидисциплінарна команда, до складу якої входять слідчий, прокурор, психолог, соціальний працівник та лікар. Спільна робота команди дозволяє не лише отримати достовірні показання, а й забезпечити комплексну оцінку стану дитини, її потреб і рівня безпеки [12]. При цьому дитина не відчуває тиску або оцінки, а процесуальні та допоміжні дії організуються максимально зручно та безпечно.

Важливо підкреслити, що, на відміну від «зеленої кімнати», Barnahus не обмежується лише створенням безпечного простору для допиту. Це цілісна система, яка поєднує правові, психологічні та соціальні складові, забезпечуючи дитині підтримку на всіх етапах кримінального провадження [13, с. 159]. Впровадження подібних центрів у практику української системи кримінальної юстиції дозволяє підвищити якість доказової бази, скоротити строки розслідування та, найголовніше, створити атмосферу безпеки для дитини, яка пережила домашнє насильство.

Таким чином, «зелена кімната» і Barnahus представляють два взаємодоповнюючі підходи: перший концентрується на створенні дружнього простору для допиту, другий – на комплексній міждисциплінарній допомозі. В Україні, де інституційна підтримка дітей-жертв насильства тільки формується [14, с. 14], поєднання цих моделей може стати ключем до гуманізації кримінального процесу та ефективного захисту прав дитини, відповідаючи сучасним міжнародним стандартам та принципу дружнього до дитини правосуддя.

Моделі «зеленої кімнати» і Barnahus відображають різні етапи розвитку підходів до роботи з дітьми-жертвами домашнього насильства, однак обидві спрямовані на реалізацію принципу дружнього до дитини правосуддя. «Зелена кімната» концентрується на створенні безпечного та психологічно комфортного простору для допиту, забезпечуючи мінімізацію контакту дитини з кривдником та технічну фіксацію показань. Цей інструмент дозволяє зменшити стрес дитини, підвищити достовірність отриманих свідчень і водночас інтегрувати психологічну підтримку у процесуальну дію.

Проте, незважаючи на свої переваги, «зелена кімната» залишається окремим елементом кримінального провадження і не вирішує завдання комплексної підтримки дитини. Вона не об'єднує всі необхідні служби, не забезпечує медичної та соціальної допомоги, і не усуває ризику повторного допиту у разі необхідності уточнення свідчень. Саме ці обмеження підкреслюють потребу в більш цілісній моделі, такій як Barnahus [15].

Barnahus, або «Дім дитини», являє собою комплексну систему, в якій дитина отримує повну міждисциплінарну підтримку: одноразовий допит з обов'язковою відеофіксацією, психологічну та соціальну допомогу, медичне обстеження та супровід у суді. Мультидисциплінарна команда, що працює у центрі, дозволяє координувати процес так, щоб кожна дія враховувала інтереси дитини, мінімізувала повторну травматизацію і підвищувала якість доказів [16, с. 282]. Це створює ефективну інтеграцію юридичного, психологічного та соціального компонентів, що забезпечує системний захист прав дитини [17, с. 11].

Порівняльний аналіз показує, що «зелена кімната» і Barnahus виконують схожі функції на різних рівнях. Перша зосереджена на процесуальній безпеці та комфорті під час допиту, друга – на комплексній інституційній підтримці, яка охоплює всі аспекти взаємодії з дитиною-жертвою. В умовах української правової системи, де інституційна допомога дітям-жертвам домашнього насильства лише формується, поєднання цих моделей може стати оптимальним рішенням: «зелена кімната» забезпечує ефективну організацію процесу допиту, а Barnahus гарантує всебічну підтримку та захист дитини [18].

Переваги такого поєднання очевидні: скорочення психологічного навантаження на дитину, підвищення достовірності доказів, зменшення кількості повторних процесуальних дій, прискорення розслідування та забезпечення комплексної допомоги постраждалій дитині [19]. Водночас воно відповідає міжнародним стандартам, закріпленим у Конвенції ООН про права дитини та рекомендаціях Ради Європи щодо дружнього до дитини правосуддя, та відкриває перспективу системного реформування підходів до роботи з неповнолітніми у кримінальному процесі України.

Таким чином, поєднання «зеленої кімнати» та Barnahus формує систему захисту дитини, де правові, психологічні та соціальні аспекти інтегровані у єдину модель, що дозволяє по-справжньому реалізувати принцип найкращих інтересів дитини та забезпечити її безпечну участь у кримінальному провадженні.

Висновки. Допит дитини – жертви домашнього насильства у кримінальному провадженні є не лише процесуальною дією, а складним міждисциплінарним процесом, у центрі якого перебуває дитина як особа з підвищеною уразливістю. Ефективність такого допиту визначається не тільки повнотою отриманих доказів, а й рівнем забезпечення психологічної безпеки, поваги до гідності та дотримання найкращих інтересів дитини.

Чинне кримінальне процесуальне законодавство України встановлює базові гарантії участі неповнолітніх у слідчих діях, однак їх реальна ефективність залежить від здатності правозастосовців поєднати юридичні вимоги з психологічною чутливістю та спеціальними методиками роботи з дітьми.

Модель «зеленої кімнати» є важливим інструментом гуманізації процесу допиту, оскільки забезпечує безпечний простір, мінімізує контакт дитини з кривдником і сприяє отриманню достовірних показань. Водночас вона має обмежений характер і не забезпечує комплексної підтримки дитини поза межами процесуальної дії.

Натомість модель Barnahus («Дім дитини») пропонує інтегровану систему захисту, що поєднує одноразовий допит із відеофіксацією, психологічну, медичну та соціальну допомогу і міжвідомчу взаємодію. Такий підхід дозволяє мінімізувати повторну травматизацію, підвищити якість доказів і забезпечити комплексний захист прав дитини.

Отже, поєднання моделей «зеленої кімнати» та Barnahus є перспективним напрямом розвитку кримінальної юстиції України, що дозволяє гармонізувати процесуальні завдання із потребами дитини та забезпечити реалізацію принципу найкращих інтересів дитини у кримінальному провадженні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII: станом на 31 груд. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення: 02.02.2026).
2. Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами: Закон України від 20.06.2022 р. № 2319-IX: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2319-20#Text> (дата звернення: 01.02.2026).
3. Конвенція про права дитини. Верховна Рада України: веб-сайт. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021 (дата звернення: 01.02.2026).
4. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. Верховна Рада України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 01.02.2026).
5. Авраменко С.М. Допит неповнолітніх осіб, які стали жертвами статевих злочинів: нормативно-правовий аспект. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2016. № 1/2016. С. 279–288. URL: https://jes.nuoua.od.ua/archive/1_2016/1_2016.pdf#page=279 (дата звернення: 25.01.2026).
6. Павлова Н.В. Роль спеціаліста у проведенні допиту малолітньої особи, постраждалої від насильства. *Криміналістичний вісник*. 2020. 34(2), 7–16. <https://doi.org/10.37025/1992-4437/2020-34-2-7> (дата звернення: 01.02.2026).
7. Авраменко С.М. Розслідування розбещення неповнолітніх: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2017. 242 с. (дата звернення: 01.02.2026).
8. Павлова, Н.В. Роль спеціаліста у проведенні допиту малолітньої особи, постраждалої від насильства. *Криміналістичний вісник*, 34(2), 7–16. <https://doi.org/10.37025/1992-4437/2020-34-2-7> (дата звернення: 01.02.2026).
9. Філіпенко Н., Язан Н. Використання можливостей методики «зелена кімната» стосовно дітей, які стали жертвами гендерно обумовленого насильства. *Пропілеї права та безпеки*. 2024. № 4. С. 31–35. URL: <https://doi.org/10.32620/pls.2024.4.03> (дата звернення: 19.02.2026).
10. Методичні рекомендації для суддів щодо організації роботи з дітьми за методикою «Зелена кімната». URL: https://nsj.gov.ua/files/1651473721GreenRoom_J.pdf?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 01.02.2026).
11. Barnahus: a European journey – Findings of a mapping study on multidisciplinary and interagency child-friendly justice models responding to violence against children. URL: <https://>

- www.coe.int/en/web/children/-/barnahus-a-european-journey-findings-of-a-mapping-study-on-multidisciplinary-and-interagency-child-friendly-justice-models-responding-to-violence-against-children?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 01.02.2026).
12. Центри захисту прав дітей (Barnahus) у Швеції: досвід дітей та батьків. URL: https://portal.research.lu.se/en/publications/childrens-advocacy-centers-barnahus-in-sweden-experiences-of-chil/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 01.02.2026).
  13. Golovko, L., Shynkaruk, N., Popova, O., Melnyk, A., & Medvedska, V. (2023). Aspectos legales de la protección de los derechos de las mujeres frente a la violencia doméstica según la legislación de Hungría y Ucrania. *Interacción Y Perspectiva*, 14(1), 155-169. Recuperado a partir de <https://produccioncientificaluz.org/index.php/interaccion/article/view/41382>.
  14. Панталієнко Т.П., Мельник А.Р., Авраменко С.М. Зростання кількості вироків за вчинення сімейного насилля як показник підвищення рівня правової культури суспільства. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету*, Серія ПРАВО. 2024. Випуск 83: частина 3. С. 13-18. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.83.3.1> URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/07/83-part-3.pdf> (дата звернення: 17.03.2025).
  15. Залучення психологів до процедури проведення слідчих дій за участю неповнолітніх сприятиме дотриманню прав дітей у кримінальних провадженнях – суддя ВС URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1492298/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 01.02.2026).
  16. Yara O.S., Stasiuk N.A. Problem issues of criminal proceedings regarding domestic violence. *Uzhhorod National University Herald. Series: Law*. 2021. № 63. С. 279–283. URL: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.63.48>.
  17. Авраменко С.М. Особливості участі адвоката у справах про домашнє насильство: деонтологічний аспект. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету*, Серія ПРАВО. 2025. Випуск 91: частина 5. С. 9-13. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.5.1> <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/11/91-part-5.pdf>.
  18. Захист дітей від сексуального насильства та сексуальної експлуатації. URL: https://www.rada.gov.ua/print/138616.html?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 01.02.2026).
  19. Komarynska Y. Principles of Establishing Psychological Contact with Victims of Criminal Offenses Related to Domestic Violence. *Ūridična psihologiã*. 2023. Т. 32, № 1. С. 43–50. URL: <https://doi.org/10.33270/03233201.43> (дата звернення: 10.02.2026).

Дата першого надходження рукопису до видання: 20.02.2026
Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 23.04.2026
Дата публікації: 10.05.2026

© Авраменко С.М., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0